

Gode erfaringer med bonding mellem ammetanter og kalve på Danmarks Kvægforskningscenter

Af Kirstine Flintholm Jørgensen, Center for Frilandsdyr og Iben Alber Christensen, Økologisk Landsforening

I projektet GrOBEat arbejdes der mod at producere mere bæredygtigt økologisk oksekød, der både kan leve op til forbrugernes stigende krav til dyrevelfærd, biodiversitet og klima, samtidig med at det giver en god spiseoplevelse. En del af projektet går ud på at kalvene skal knyttes til nogle ammetanter og følge dem med ud på græs. Erfaringerne med at koble forsøgskalvene og ammetanterne er beskrevet i denne artikel.

I projektet GrOBEat, som gennemføres på Aarhus Universitet, er et nyt forsøg startet op på Danmarks Kvægforskningscenter (DKC). Her skal bruges 24 ammetanter, som hver passer to kalve. Derfor skulle der findes 48 tyrekalve med ca. samme fødselstidspunkt - og da det er flere kalve end DKC selv kunne levere, blev kalvene indkøbt fra 7 forskellige bedrifter. Køerne der skulle agere ammetanter, var ikke-drægtige udsætterkøer fra DKC. I et ammetantesystem bliver kalve sat sammen med køer, som ikke er deres egen moder, og får dermed dækket deres energibehov med mælken i den første levetid. Normalt vil kalvene befinde sig på samme bedrift, hvor bondingen gennemføres. Det har derfor ikke været uden spænding hos personalet på DKC og forskerne Mogens Vestergaard og Margrethe Therkildsen fra AU at følge, hvordan arbejdet med bonding mellem køer og kalve ville komme til at forløbe.

Forberedelser inden

DKC's forsøgsmedarbejdere Henriette Jensen og Camilla Juhl har stået for arbejdet med at få køer og kalve til at bonde og fortæller, at de modtog kalvene og satte dem i boksen om eftermiddagen uden at koen var til stede. Kalvene er indkøbt i samarbejde med Annedorte Jensen, Din Kalverådgiver, som har fundet kalve, der med en enkelt undtagelse alle har drukket af suttespand og ikke af skål, så de har været vant til at drikke af sut fra fødsel. Kalvene var ca. 2 uger ved ankomsten.

Inden køerne bliver hentet over til kalvene, er der lavet en adskillelse i et hjørne af boksen, et kalveskjul, hvor kalvene kan være for sig selv, men hvor det er muligt for koen at nå ind over og få kontakt med kalvene. Desuden er der hængt en afskærmning op til nabokoen, så kalvene ikke kan få kontakt med andre køer end deres kommende ammetante og således ikke forstyrres unødigt undervejs. Kalvene fordeles med 2 i hver boks og om aftenen på ankomstdagen får de en elektrolytblanding tilbudt.

Billede 1. To kalve ligger i deres kalveskjul og er klar til at møde deres nye ammetante (Foto: Center for Frilandsdyr)

Bonding mellem ko og kalve

Koen flyttes over i boksen med kalve om morgenen på dag 2. Inden koen flyttes er hun blevet malket og har kun fået lidt foder. På den måde er hun lidt sulten og vil fokusere på foderet i stedet for på kalvene, når de lukkes til. Inden der fodres, får koen tid til at se kalvene an i nogle timer, mens de er lukket fra i kalveskjulet. Koen fodres og opbindes i løs grime, hvorefter kalvene slippes ud og en kalv hjælpes til yveret ad gangen. Den første dag går med at få kalvene til patterne - det gøres 2 gange - morgen og aften, og kalvene er lukket fra igen midt på dagen og om natten. Næste morgen på dag 3 tjekkes der, om kalvene selv søger hen til yveret. Hvis koen er rolig og nemt accepterer kalvene, så er opbinding ikke mere nødvendig. Nogle køer bindes kun 1-3 gange, mens andre er lidt længere tid om at acceptere kalvene og må bindes op i 3-4 dage. Kalve, som går ved en rolig ko, der hurtigt accepterer kalven, kom fra 3. dagen kun i kalveskjulet om natten. Koblingen – eller bondingen - foregår over en uge. Kun i få tilfælde ville koen slet ikke vide af kalvene, og i de tilfælde blev hun straks skiftet ud med en ny. Henriette og Camilla fortæller, at de ret hurtigt kunne se om det var en ko, der var motiveret til at blive ammetante.

Billede 2. Forsøgsmedarbejder på DKC Camilla Juhl hjælper de to nye kalve til patterne hos deres nye ammetante (Foto: Mogens Vestergaard, AU).

Kalve fra flere besætninger kræver ekstra opmærksomhed

Når kalvene kommer fra forskellige besætninger, giver det en ekstra dimension i forhold til smittetryk og stress hos kalvene. Da der er tale om forsøg, er kalvene derfor blevet blandet hurtigt og oftere end man normalt ville gøre, da alle kalve skulle forblive raske og kalvesættene helst skulle have nogenlunde ens gennemsnitsvægt. Henriette og Camilla har derfor været meget opmærksomme på sygdomstegn og har været hurtige til at give elektrolytblanding, behandle samt smertelindre kalve med diarré og lungebetændelse. Det har krævet tid at passe syge kalve, men det er lykkedes ganske flot, idet alle kalvene har overlevet. Kun en enkelt kalv har måttet aflives, men den var syg fra ankomst.

Valg af køer

Køerne, der vælges ud som ammetanter, er Holstein udsætterkøer fra DKC, som er 2. laktations eller derover. Nogle af dem kommer direkte fra nogle andre forsøg, og deres ydelsesniveau var noget forskelligt, hvor nogle kom ind med over 40 kg mælk. Køerne med den høje ydelse gav nogle udfordringer, da det var nødvendigt at malke trykket af i flere dage og behandle enkelte for yverbetændelse. Ydelsen bør nok ligge mellem 30 og 35 kg for at gøre overgangen lettere, påpeger Henriette og Camilla.

Billede 3. Ammetante med sine to nye kalve (Foto: Mogens Vestergaard, AU)

Det er første gang at Henriette og Camilla har været med til at koble kalve til ammetanter, og de synes det har været en spændende opgave, men understreger også at det kræver god tålmodighed og fuld opmærksomhed, og at det har taget tid at få det til at lykkes. Gennemsnitligt har det taget en uge pr. ko-kalve-sæt for at være sikker på at det fungerede. I uge 2-3 efter ankomst og bonding forblev ko-kalvepar på stald i grupper med 2-4 køer med kalve, for at få kalve afhornet og kastret og sikre alt var Ok med kalve og bonding og køernes yver inden udbinding.

Alle ammetanter og kalve er nu bundet ud på græs. Ifølge Henriette og Camilla prøver kalvene at patte på alle køerne i folden, men det er forskelligt, hvordan køerne accepterer det. Nogle køer afviser fremmede kalve, mens andre køer stiller op, uanset om det er "egne" kalve eller ej.

Om GrOBEat

GrOBEat er et nyt Organic RDD 6- projekt, som vil udvikle en bæredygtig strategi for at producere økologisk kalve- og oksekød. Projektet vil også afprøve om en højere kvalitet af kødet vil påvirke forbrugernes oplevelse og kødforbrug i retning af sundere spisevaner og øget tilfredsstillelse. I projektet skal 48 kalve vokse op i et græsbasert system, hvor de går hos ammetanter i de første 4 levemåneder. Der slægtes 2 forskellige typer kød idet de første kalve slægtes ved ca. 8 mdr. og de næste slægtes som ungtyre ved 14- 16 mdr. Kalvene har i hele perioden kun været fodret med græs og græsensilage, og den mælk de har fået fra ammetanterne.

Projektet vil undersøge om dette kan give en mere rentabel oksekødsproduktion, som lever op til forbrugernes stigende krav i forhold til dyrevelfærd, biodiversitet og klima. Samtidig undersøges om en

høj kvalitet af kødet øger forbrugerens spiseoplevelse og resulterer i en hurtigere mæthedsfølelse, så kødforbruget bliver lavere.
Projektet løber fra 2021 til og med 2024.